

In 1620 moet de elfjarige weesjongen William het vertrouwde Leiden verlaten, omdat de Pilgrims een nieuw bestaan gaan opbouwen in Amerika. Ze overleven de reis ternauwernood, en als ze dan voet aan wal zetten, blijkt het een woest en gevaarlijk land. Maar geen onbewoond land... William is doodsbang voor zijn nieuwe bureu. Dus als Tisquantum namens de Grote Leider van de omliggende stammen zijn hulp aanbiedt, houdt William hem nauwlettend in de gaten. Is zijn voorgevoel terecht, is Tisquantum niet te vertrouwen? Moet William de kolonie redden?

Gebaseerd op ware gebeurtenissen.

Een nieuw, spannend historisch jeugdboek van Bianca Mastenbroek. In 2019 won zij De Jonge Beckman én de Thea Beckmanprijs met *Hendrick, de Hollandsche indiaan*.

De Vier Windstreken

ISBN 978 90 5116 797 9

9 789051 167979

1620—2020
Mayflower
400™

LEIDEN

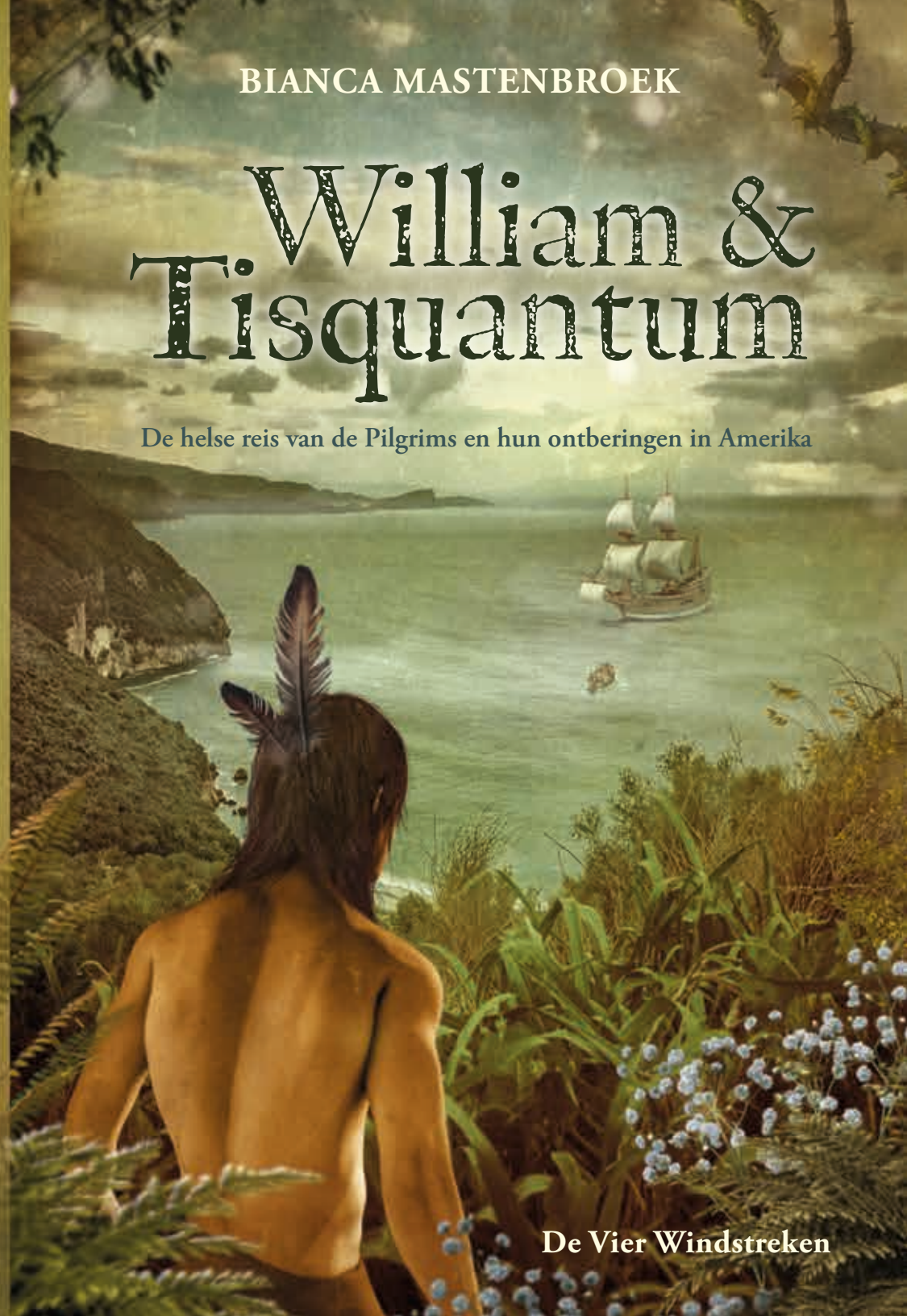
William &
Tisquantum

BIANCA
MASTENBROEK

BIANCA MASTENBROEK

William & Tisquantum

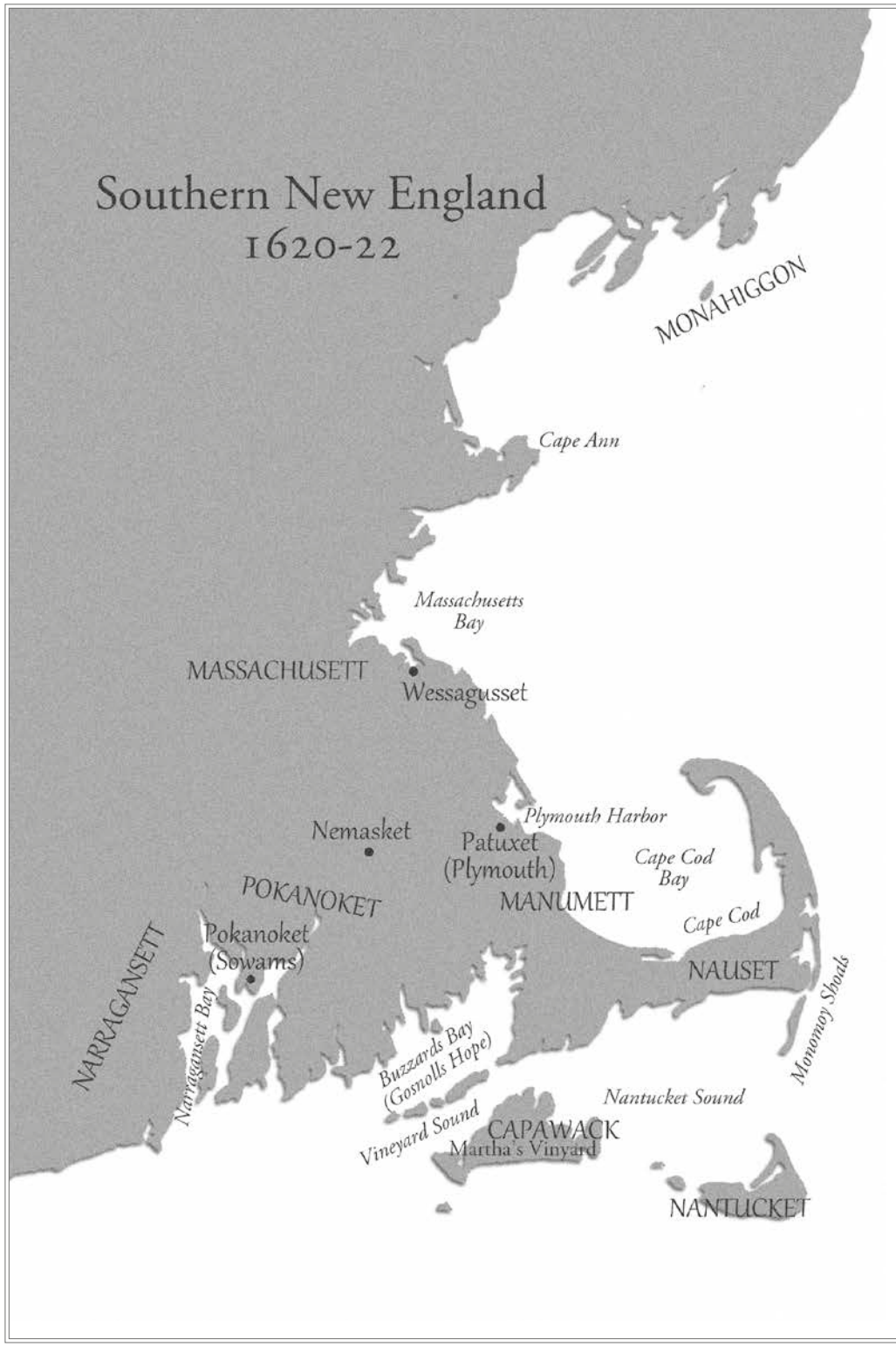
De helse reis van de Pilgrims en hun ontberingen in Amerika

De Vier Windstreken

Southern New England

1620-22

de Massasoit

Grote Leider en sachem
van Pokanoket

Canonicus

sachem van Narragansett

Samoset

sachem van Monahiggon

Aspinet

sachem van Nauset

BIANCA MASTENBROEK

T. William & Tisquantum

De helse reis van de Pilgrims
en hun ontberingen in Amerika

Vier eeuwen geleden vertrokken de Pilgrims met de Mayflower richting Amerika, om daar een nieuw bestaan op te bouwen. In dit boek lees je over hun voorbereidingen, de reis en de eerste jaren in de Nieuwe Wereld.

Op www.vierwindstreken.com kun je je aanmelden voor onze nieuwsbrief.
Hier vind je ook al onze boeken en andere artikelen.

© 2020 De Vier Windstreken, Rijswijk

© 2020 Tekst van Bianca Mastenbroek

© 2020 Omslag van JeRoën Murré

Illustraties schutblad voor: Remco Nieboer

Kaart schutblad voor: www.howlingpixel.com, aangepast

Kaart schutblad achter: John Smith (1624). *Map of New England from The Generall Historie of Virginia, New England, and the Summer Isles; with the names of the Adventurers, Planters, and Governours from their first beginning, Anno: 1584, to this present 1624*

Alle rechten voorbehouden. Gedrukt in Nederland

NUR 284, 242 / ISBN 978 90 5116 797 9

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Vier Windstreken

PROLOOG Tisquantum

Maisplantmaan 1619

De sloep rondde de noordkant van de baai. De eilandjes die her en der verspreid lagen, het nevelige water dat tegen de kliffen omhoogspatte, de heuvels en de bossen daarachter, als een uitgedroogde dronk Tisquantum de beelden. En tegelijkertijd durfde hij amper te kijken, want daar lag Patuxet. Thuis.

Vijf jaar lang had hij hiernaar verlangd. Vanaf het moment dat hij door de withuiden meegenomen werd over het Grote Water. En nu was er misschien geen thuis meer.

De beelden van de dodendorpen die hij langs de kust was tegengekomen, drongen zich aan hem op. Overal botten. Verbleekt, versplinterd, aangevreten. Te veel om te begraven.

De kilte kroop in zijn hart. Hij had eerder moeten terugkomen. Beter zijn best moeten doen. Desnoods het Grote Water over moeten zwemmen!

Het was nog te ver om tekenen van leven te kunnen zien, maar de sloep voer gestaag dichterbij. De angst kwam sneller. Als een koude worm lag die dik in zijn buik, wroetend en wriemelend, steeds verder omhoogkruipend, tot hij het gevoel had dat hij stikte.

Had de plaag ook Patuxet weggevaagd?

Nee, de Schepper moest zijn ouders beschermd hebben. Zijn hele stam.

De afgeplatte heuvel waarop het dorp gebouwd was, tekende zich steeds scherper af.

Geen rookpluimen.

Die had hij nu toch moeten zien.

Geen stemmen of gelach.

Die had hij nu toch moeten horen.

Geen geur van gebakken mais of geroosterd vlees.

Die had hij nu toch moeten ruiken.

Met een schurend geluid gleed de sloep het strand op. In gedachten had hij dit moment al duizend keer beleefd. Hij zou het strand op springen,

zwaaien naar zijn stamgenoten op de heuvel en daar zijn ouders in zijn armen sluiten.

Maar er stond niemand. En hij kreeg zijn benen niet in beweging. Zijn voeten zakten diep weg in de grond die hij zo gemist had.

Stof, zand, zout. Meer rook hij niet. Geen sprankje leven.

Grassen en planten groeiden over het pad, geen voetstap te zien; hier was in geen jaren iemand geweest. Met zijn blik naar beneden gericht liep hij omhoog. Iedere stap moest hij zichzelf vooruit dwingen. Om boven aan de heuvel met eigen ogen te zien wat zijn hart al wist.

Overwoekerde velden.

Vervallen huizen.

Weggewaaide spullen.

En botten. Een dorp vol botten.

De beelden schoven door elkaar heen. Werden één waas van gruwel. Hij strompelde naar de wetu van zijn ouders. Gaten in het dak. Een weggeslagen deurmat. Voorraadpotten op de grond. Botten op de slaapplank. Zijn vader? Zijn moeder? Misschien van allebei.

Hij zakte door zijn knieën, zijn verdriet klauwde zich omhoog en hij schreeuwde het uit.

Het schemerde buiten al toen hij de wetu van zijn ouders verliet. Mismoedig sjokte hij door het dorp. Daar bij die kromme boom had zijn vader hem verteld dat hij opgeleid zou worden tot pniese, een elitekracht die het stamhoofd met raad en daad bijstond. Daar, op de aardbeienheuvel, had zijn moeder hem voor het eerst het verhaal van Koning Krab verteld. En daar, waar ooit het centrale plein was geweest, had hij met zijn stamgenoten gedanst om de Schepper te bedanken voor al het goede in hun leven.

De herinneringen drukten als rotsblokken op zijn borst en hij zakte met zijn rug tegen een boomstam aan. De grond mocht opensplijten en hem verzwelgen, dan kon Moeder Aarde zich tegoed doen aan zijn vlees. Hij wilde niets meer voelen, niet meer denken.

Terwijl hij uitkeek over zee en zijn pijn liet meestromen met de golven, zag hij in gedachten het schip van de withuiden de baai weer invaren. Wat was hij toen jong geweest. En dom.

Zijn vader was de sachem van het dorp. Als stamhoofd wilde hij de withuiden zelf begroeten, maar Tisquantum was zo nieuwsgierig geweest naar

die vreemde wezens, dat hij zijn vader had overgehaald om hém te laten gaan.

Uit voorzorg stuurde de sachem een groep krijgers mee, maar niemand had vermoed dat die zwak lijkende withuiden gemeen bijtende honden waren!

Namens zijn vader droeg Tisquantum vriendschap uit, maar hij had verraad teruggekregen. Zelfs de beste krijgers van zijn vader hadden zich laten overrompelen. Ze waren gevangengezet in het ruim van het schip, meegenomen over het Grote Water en op de slavenmarkt in Malaga van elkaar gescheiden. Weer thuiskomen, zijn ouders terugzien, dat had hem al die jaren bij de withuiden overeind gehouden. Nu had hij niets meer. Geen stam, geen doel, geen hoop.

HOOFDSTUK I William

Maart 1620

Samen met Pieter glibberde William langs de Oude Rijn. De keien onder zijn voeten waren spekglad, maar de rivier was nog niet bevroren. De trekschuit zou uitvaren, of hij wilde of niet. En dan was hij weg hier, voor altijd. Zouden de herinneringen aan Pieter en Leiden net zo snel verdwijnen als die aan zijn ouders?

Na acht jaar in Holland waren alleen hun namen nog over: Hugh en Eline. De klank van hun stem, de vorm van hun gezicht, het gevoel van hun armen om hem heen... Alles was weg, alsof hij de herinneringen bij hun graven in Engeland had achtergelaten.

En nu moest hij Holland achter zich laten. Wéér opnieuw beginnen. De laatste keer, hield hij zichzelf voor. Amerika zou zijn nieuwe thuis worden. Voor altijd. Ze hoefden alleen maar in de wildernis een kolonie te stichten. Pieter zou daar zijn hand niet voor omdraaien. 'Kon je maar met ons mee.'

Pieter trok een gekke bek. 'Jij gaat toch eerst in Southampton voorbereidingen treffen voor de reis? Brieven en contracten schrijven?' Het klonk alsof hij de gelagkamer van zijn vader moest schoonmaken nadat dronken gasten op de vloer hadden gepiest.

'Het wordt hard werken hoor.' De financiën regelen, levensmiddelen voor een jaar inkopen, zorgen dat de leden van zijn kerkgemeenschap met hun huisraad van hier naar Engeland konden komen, vanaf daar het vervoer naar de Nieuwe Wereld organiseren.

Saai! hoorde hij Pieter al zeggen.

Nou, niet als je wist wat er op het spel stond. Ze moesten nú aan alles denken, want in het verre Amerika waren ze op zichzelf aangewezen. Daar konden ze niet naar de molenaar voor meel, of naar de herbergier voor bier. Er was daar helemaal niets. Dus William was erop gebrand om het goed te doen, om ervoor te zorgen dat de onderneming zou slagen, maar hij snapte dat Pieter bij het idee in slaap viel. Die was de spannende verhalen van de zeelui en soldaten gewend die de herberg van zijn vader aandeden.

Nog niet de helft ervan kon waar zijn, maar Pieter kon net zo overtuigend vertellen als de dominee. Als William naar hen luisterde, had hij het gevoel dat de stadsmuren omvielen en hij de hele wereld kon ontdekken. Andere plaatsen, andere mensen, andere gebruiken. En nu ging hij zelf de wereld ontdekken, of hij nou bang was of niet.

Pieters strohaar piekte vrolijk alle kanten op, maar zijn mondhoeken zakten ineens naar beneden. 'Weet je zeker dat je wilt gaan?'

William wilde helemaal niet gaan, hij voelde zich net een beetje thuis in Leiden. Maar hij had niets te willen. 'Mijn meester gaat, dus ik volg.'

'Ik kan je verbergen. Op de hooizolder vinden ze je nooit.'

En meester Carver in de steek laten? Alleen achterblijven? Zijn buik verstrakte bij het idee. De leegte die hij na de dood van zijn ouders had gevoeld, wilde hij nooit meer meemaken. De familie Carver had hem als klein jochie hartelijk opgenomen, maar de koopman en zijn vrouw konden zijn ouders niet vervangen, hoe aardig ze ook waren. Sinds William officieel in de leer was gegaan bij meester Carver was er iets veranderd. De leegte in zijn hart werd langzaam gevuld met taken, met doelen, met complimentjes als hij het goed deed. En met het besef dat het belangrijk was om je in te zetten voor de gemeenschap, zoals zijn meester met hart en ziel deed. 'Het is Gods wil dat we naar Amerika gaan, Pieter. Daar zullen we vrij zijn om te leven zoals we willen, om te geloven wat we willen.'

Pieter haalde zijn hand door zijn haar, waardoor het nog warriger werd. 'Maar dat kan hier toch ook?'

Mismoedig schudde William zijn hoofd. 'Al lang niet meer, en dat weet jij ook. Leiden wordt steeds minder tolerant voor andersgelovigen. We mogen niet eens meer samenkomen in het huis van de dominee.' En er waren nog zoveel andere redenen om te gaan. Dat de leden van de kerkgemeenschap te veel beïnvloed werden door de vrije Hollandse gebruiken, bijvoorbeeld. Maar dat zou Pieter onzin vinden. 'Het is hier niet langer veilig voor ons.' 'En in Amerika is het wel veilig? Je weet toch dat daar wilden wonen?'

Ineens beet de Hollandse winterkou dwars door Williams kleren heen en hij huiverde.

'Die lusten jou als ontbijt.' Pieter verlaagde zijn stem. 'Ze villen je levend met schelpen, snijden je vingers en tenen eraf, martelen je tot je smeekt om de dood, maar ze laten je niet sterven. Want jij moet toekijken hoe ze jou stukje bij beetje opeten.'

William werd misselijk en hief zijn hand. Ja, er zouden gevaren zijn, maar in Amerika wachtte het beloofde land. 'Genoeg verhalen.'

'Ga jij ze maar beleven,' verzuchtte Pieter verlangend.

Zo moest hij ertegen aankijken: hij ging avonturen beleven!

'Zul je me schrijven? Niet over die saaie regelingen. Spannende verhalen, die wil ik horen. Met alle smeuge details, dan verleer je ook het Hollands niet.'

Hij wilde zijn tong uitsteken, maar dat zou zijn meester baldadig vinden. Dan zou hij weer zeggen dat de Leidse kinderen een slechte invloed hadden. Niet dat het nu nog uitmaakte. 'Beloofd. Maar we gaan naar de andere kant van de wereld, het zal een wonder zijn als mijn brieven ooit bij jou aankomen.'

Pieters blauwe ogen begonnen te glimmen. 'Wonderen bestaan. Hier in Leiden heeft God er een verricht, jaren geleden, tijdens een grote hongersnood. De mensen hadden zo'n honger dat ze in staat waren hun burens op te eten. Toen een vrouw hoorde dat haar buurvrouw een brood had, klopte ze daar meteen aan. Maar de buurvrouw ontkende. "Mocht het wel zo zijn, dan mag God mijn brood in steen veranderen." En wat denk je? Haar brood veranderde in steen en zij stierf van de honger, terwijl haar buurvrouw overleefde met Gods hulp.'

Pieter moest dominee worden! Hoe lang en gevaarlijk de reis ook was, hoe ongerept de wildernis in Amerika ook zou zijn, hoe hard hij ook moest werken om te overleven, William zou er een nieuw thuis vinden. Want God zou hem bijstaan.

Vanaf de trekschuit wenkte meester Carver.

'Ik moet gaan. Ik zal je missen, Pieter.'

'Ik jou ook.'

William klopte zijn Leidse vriend op de rug. Omdat de herinneringen aan zijn ouders veel te snel waren vervaagd, nam hij een momentje om Pieters gezicht in zich op te nemen. Hij wilde die vrolijke strobaal nooit vergeten.

Southampton, 1 augustus 1620

Mijn waarde Pieter!

Ik dacht, ik zal eens chic beginnen.

Hoe gaat het? Ik had je willen schrijven vanuit Amerika, maar zover zijn we helaas nog niet. We zijn zelfs de haven van Southampton nog niet uit.

Een paar dagen geleden arriveerden eindelijk onze mensen uit Leiden. Was jij erbij toen ze de stad verlieten? Ik heb gehoord dat ze heel wat bekijks hadden.

Wij gaan de oversteek maken in het schip waarmee zij reisden: de Speedwell. Het is een klein schip van vijftig voet lang. Maar er gaat nóg een schip mee, de Mayflower. Wat een gevaarte is dat! Honderd voet lang, met grote, vierkante zeilen. In het ruim kunnen honderdtachtig vaten wijn worden gestouwd, maar deze reis zal kapitein Jones geen wijn vervoeren, maar werktuigen, levensmiddelen en kolonisten.

Er gaan niet alleen familieleden en vrienden uit Engeland, maar ook vreemdelingen mee. Die lui zijn uitgekozen door onze investeerders. Ik snap er niets van, Pieter, want het zijn zuiplappen en vechtersbazen. Er zit zelfs iemand bij die in Bermuda beschuldigd is van mouterij en dus eigenlijk aan de galg had moeten hangen. Wij zouden in Amerika een nieuwe toekomst opbouwen en nou zitten we met dat geboefte opgescheept. De leider van de vreemdelingen heb ik nog geen zin zonder vloekwoord horen zeggen.

Zie jij ons met hen samenwerken om een kolonie te stichten? Gelukkig hebben ze hun eigen schip.

Wat wel leuk is, is dat ze twee honden hebben meegenomen. Jachthonden. Ze grommen tegen iedereen die bij ze in de buurt komt, behalve tegen mij. De eigenaar snapt er ook niets van. Ik heb ze de afgelopen dagen een paar keer mogen uitlaten. Niet normaal hoe sterk ze zijn. Mochten we in Amerika problemen krijgen met de wilden, dan stuur ik gewoon de honden erop af!

Maar ik dwaal af. Jij wilt vast weten waarom we nog niet uitgevaren zijn. Nou, de Speedwell is lek! Geloof je dat? Het schip heeft voor vertrek uit Holland nog nieuwe, extra grote masten gekregen. Het wordt nu in de haven gerepareerd. Ze zeggen dat het goed komt, maar het kost tijd.

Heb ik verder nog nieuws? O ja, de familie More... Van dat verhaal zul jij smullen. De vader van vier kinderen kwam er onlangs achter dat zijn vrouw

al jaren vreemdging. De kinderen waren niet van hem, maar van haar vrijer. Daarom heeft hij ze aan ons toevertrouwd. Ze gaan met ons mee naar Amerika om daar een nieuw leven te beginnen.

Ik vind het zielig; ze hebben hun ouders nog, maar worden toch meegestuurd met vreemden. Als ik kan, zal ik ze helpen, want ik weet hoe het is om wees te zijn én hoe het is om door een nieuwe familie te worden opgenomen. Een van de jongens, Jasper, is aan mijn meester en zijn vrouw toegewezen. Dus ik ben niet meer de jongste in het huishouden.

Meer nieuws heb ik niet. Hopelijk komt mijn volgende brief vanuit Virginia in Amerika. We hebben een patent gekregen voor een stuk land aan de monding van de Hudsonrivier. Kun jij je voorstellen dat ik daar over twee maanden ben? Ik nog niet.

Je toegenegen vriend William

HOOFDSTUK 2 William

Augustus 1620

William struinde tussen de bezoekers, verkopers en loslopende varkens van de beestenmarkt door. Verderop, achter de paarden, dwarrelden veren door de lucht. Hopelijk was daar nog een kippenboer. Een die een betere prijs zou noemen.

Twintig levende kippen in kooien, had meester Carver als opdracht meegegeven. Niet alleen sterke dieren – ze moesten de lange zeereis overleven –, maar ook goedkope. William had samen met John, die varkens moest aankopen, het laatste bijeengeschraapte geld van de gemeenschap meegekregen. Een blaffende hond stoof voor hem langs. Hij sprong opzij en kreeg een duw in zijn rug. Jachtig voelde hij aan zijn riem. Gelukkig, de buidel met geld was er nog.

‘Ben je klaar?’ snauwde John. Sinds hij van de loopplank van de Speedwell was gekomen, deed hij nors. Niet in het bijzijn van meester Carver, natuurlijk. ‘Ik wil nog even bij die kippenboer daar vragen wat de prijs is.’

‘Waarom heeft de meester jou toch meegenomen naar Southampton?’ Johns ogen fonkelden boos. ‘Geef mij het geld, dan handel ik de zaken af.’ Beschermend legde William zijn hand over de buidel. Waar had John toch last van? ‘Ik heb een opdracht gekregen en die zal ik uitvoeren.’

John zoog zijn borst vol en zwol op als een blaasbalg. ‘Wie is de persoonlijke assistent van meester Carver? Ik! Niet jij. Waarom liet meester Carver mij in Leiden op zijn vrouw passen en nam hij jou mee voor zo’n belangrijke onderneming? Ik had hier zoveel kunnen betekenen. Jij kunt amper schrijven!’

Nou ja! Meester Carver had hem leren lezen en schrijven toen hij zeven werd, toen hij officieel in de leer ging, en dat wist John ook. Was hij soms jaloers omdat de meester William regelmatig complimenteerde met zijn mooie handschrift? Er lag al een snerende opmerking op het puntje van zijn tong, toen hij de zalvende stem van de dominee in zijn hoofd hoorde: ‘Een vriendelijk antwoord doet woede bedaren, krenkende woorden wakkeren toorn aan.’

‘Misschien dacht hij dat ik hier veel kon leren. Of hij vond het een gerust-

stellend idee dat er een volwassen man achterbleef bij zijn vrouw in Leiden,' zei hij daarom maar.

'Hier heeft mevrouw Carver geen bescherming nodig, dus geef mij het geld.' John trok zo hard aan de buidel, dat het leertje knapte.

Lompe lummel! Ik hoop dat je wordt opgelicht bij de kippenboer, dacht William, maar zo mocht hij niet denken.

'Wat is de beste prijs tot nu toe?'

Dat mocht de geweldige assistent van de meester lekker zelf uitzoeken. William stak zijn hand op en liep weg.

Iets had hem gewekt.

In de haard brandde het laatste restje turf. Om hem heen lagen de bedienden van meester Carver te slapen. Vanuit de bedstee klonk geen geluid, waar was hij dan wakker van geworden?

Zo stilletjes mogelijk stond hij op en sloop de aangrenzende kamer binnen. Daar stond meester Carver over een brief gebogen.

'Kunt u niet slapen?' fluisterde William.

'De zorgen houden me wakker.'

'Het contract met de investeerders?' Die wilden ineens dat de kolonisten zes in plaats van vier dagen in de week zouden werken in Amerika om hun schuld af te betalen.

'De nieuwe voorwaarden zijn geschikt voor dieven en slaven, niet voor eerbare mensen zoals wij.'

William knikte driftig. Het was schandalig dat ze de voorwaarden zo op het laatst wilden aanpassen, maar zonder investeerders kon de reis niet doorgaan. Hij moest er niet aan denken. Zijn meester had zijn bezittingen en huis in Leiden verkocht. Ze hadden daar niets meer. 'Ik zal in Amerika iedere dag werken, meester.'

'We laten ons niet chanteren,' reageerde meester Carver onverwacht fel voor zijn doen. 'Daarom heb ik een brief geschreven met een nieuw voorstel. We werken zoals eerder afgesproken zeven jaar lang vier dagen in de week voor hen. Na die tijd maken we de balans op. Zijn onze schulden nog niet afbetaald, dan verlengen we het contract. Net zolang tot alle schulden zijn ingelost.'

'Daar kunnen ze geen nee tegen zeggen.' De opluchting stroomde door hem heen. De reis kon doorgaan! 'Zal ik de kaarsen doven, dan kunt u weer gaan slapen.'

Meester Carver deed een poging tot een glimlach. 'Nog geen nachtrust voor mij, jongen. Ik moet eerst bedenken waar we honderd pond vandaan kunnen halen. De investeerders willen geen penny meer bijdragen en wij hebben alleen de kleren die we aanhebben.'

William dacht aan het laatste geld dat was uitgegeven aan varkens en kippen. Aan al het eten dat ze hadden ingeslagen. 'We hebben twee scheepsruimen vol levensmiddelen.'

'Daar kunnen we niets van missen.'

'Als we onze buiken minder vol eten tijdens de reis, kunnen we misschien wat levensmiddelen verkopen.'

Meester Carver begon te glimlachen. 'Je hebt gelijk! Matigheid is een deugd. William, ik kon alleen nog maar problemen zien. Wat fijn dat jij in mogelijkheden denkt.'

Het compliment gloeide in zijn borst.

'Kom, pak je schoenen en onze jassen. Dan gaan we inventariseren wat we kunnen missen.'

'Nu, meester? Midden in de nacht?'

'O ja, dat was ik vergeten. Morgen bij het eerste licht dan. Met Gods hulp kunnen we overmorgen vertrekken!'